

*Плетяк Валентина,
студентка ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КИЇВСЬКОМУ КОМЕРЦІЙНОМУ ІНСТИТУТІ

Київський комерційний інститут (засновано 1906 р.) був першим вищим навчальним закладом в Україні в якому слухачі здобували вищу економічну освіту. Він виникає як заклад із статусом аналогічним нинішній середньо-спеціальній освіті під назвою Вищі комерційні курси, проте, вже 1908 р. трансформується у вищий навчальний заклад під назвою Київський комерційний інститут. При цьому відбувається стрімке зростання чисельності слухачів.

Метою дослідження є аналіз досвіду організації та практики функціонування студентського самоврядування в Київському Комерційному інституті у 1908-1914 рр. Власне, цей навчальний заклад, зважаючи на його потужну місію у забезпеченні передумов українського модерного державотворення, став одним із інтелектуальних середовищ у якому були сприятливі умови формування організованої української інтелігенції. Тому потребує дослідження особливості процесу формування такого середовища.

Київський комерційний інститут (далі ККІ) стає потужним центром студентської суспільної активності. Прагнення студентів до самоорганізації й створення організацій за інтересами в цілому віталися адміністрацією навчального закладу, проте, за умови їх аполітичності й цілковитого узгодження ними діяльності із адміністрацією. Так, Українській громаді ККІ доводилося брати дозвіл Директора інституту на організацію лекції викладача 1-го Комерційного училища Г. Стешенка на тему «В. Винниченко як художник і мораліст», не зважаючи, що ці заходи відбувалися не в приміщенні ККІ, а в приміщенні Громадських Зборів (Общественного Собрания – рос.). [1, арк. 37]. При цьому, на кожен студентських захід мало бути призначено відповідального професора, якого шукали самі студенти, оскільки такий контроль й відповідальність були умовою для надання дозволу на проведення студентського заходу. При цьому, у стінах Інституту проведення будь-яких заходів було заборонено постановою Ради Міністрів і відповідно до розпорядження Міністра торгівлі й промисловості під погрозою виключення в адміністративному порядку[2, арк. 11 а].

Кількість студентських організацій у ККІ складала декілька десятків, зокрема, Радою Інституту було затверджено статuti трьох

національних студентських організацій – «Товариства польської молоді», «Українського гуртка» і «Групи великоросів». При цьому, перші дві організації були реально діючими, про що свідчить чисельність матеріалів у архівних справах, які висвітлюють їх діяльність. У справі «Групи великоросів» наявний лише її статут і у той час як статут польського і українського товариств було затверджено Радою Інституту (польського 21 жовтня 1908 р. і 25 травня 1910 р. перезатверджено, а українського було затверджено також 21 жовтня 1908 р. і перезатверджено вже 1911 р.) на 1910 р. статут «Групи великоросів» формально ніби було затверджено 21 жовтня 1908 р., проте, на переліку студентських організацій ККІ була позначка про відсутність «відмітки про затвердження»[3, арк. 1]. Це говорить про винятково політизовані мотиви створення товариства великоросів і слабкий інтерес студентів до нього.

В Інституті функціонувало понад 20 земляцтв, які об'єднували слухачів за принципом походження із відповідного регіону колишньої Російської імперії. Представлено було не лише регіони України, а й «Прибалтійське земляцтво», «Кавказьке земляцтво», «Донське земляцтво», «Костромське», «Смоленське», «Варшавське» та ін. У проханні до Директора інституту від 9 жовтня 1913 р. містяться підписи представників «Сибірського земляцтва», «Кримського земляцтва», «Уральського», «Одеського», «Північно-Кавказького»[4, арк. 30]. Слід принагідно відзначити, що суть цього прохання полягала у тому, щоб отримати додатково три дні для представлення інформації дирекції інституту про матеріальне становище членів земляцтв. Це була одна із найбільш вагомих функцій студентських організацій в інституті, оскільки саме за клопотаннями земляцтв та інших організацій студентам надавалась матеріальна допомога, пільги в оплаті навчання тощо.

Крім земляцтв, діяло декілька гуртків за інтересами, серед яких були гурток «Зелена зірка» (об'єднував бажаючих вивчати штучну мову Есперанто), «Вокально-літературний драматичний гурток», «Французький літературний гурток», «Студентських хор». Доволі цікавим явищем була діяльність таких гуртків як «Гурток любителів грузинської літератури» і «Гурток вивчення єврейської літератури». Ці студентські організації мали явний національно-політичний характер. Існували й наукові товариства, як «Гурток вивчення філософії», вивчення статистики та ін.

Також діяли товариства, які були спрямовані на надання студентам матеріальної допомоги, як «Каса товариства взаємодопомоги», «Товариство допомоги імені М. В. Гоголя» тощо.

Цікавим явищем були студентські видання, як збірник «особистих вражень із екскурсій в Ясну Поляну» (маєток графа Л. Толстого), який згадується у зверненні до Директора ККІ ініціативної групи. Ця група зверталась із проханням дозволити збори з метою утворення редакційної колегії збірника й вирішення питання матеріальної сторони видання[5, арк. 20]. Подібних прохань було декілька і це вказує на складний досвід самоорганізації студентських ініціатив.

У зв'язку із революційною ситуацією в колишній Російській імперії було встановлено ряд запобіжників щодо участі студентів у різноманітних організаціях. Тому в ККІ участь студентів у організаціях які діяли в інституті віталась за обов'язкового затвердження статуту організації Радою інституту. Таким чином, фактично, студентські організації та їх члени мали перебувати під круговим і адміністративним наглядом та контролем. Водночас, перебування студентів у складі організацій за межами навчальних закладів було можливим лише на підставі положень, визначених у статутах закладів навчання.

4 березня 1906 р. Указом імператора було затверджено тимчасові правила про союзи і товариства і цими правилами встановлено підстави перебування студентів у складі членів організацій поза навчальними закладами. Цим положенням, фактично, відповідальність за громадську діяльність студентів поза навчальними закладами було покладено на самі ж заклади. Тому 4 листопада 1913 р. Рада старійшин Київського суспільного товариства «Вісник знання» звернулася до Директора ККІ із питанням чи можуть студенти інституту вступати до цього товариства, додавши до свого звернення статут товариства[6, арк. 32-32]. ККІ, зі свого боку, відповів, що його статут не містить спеціальних статей які би регулювали членство студентів у товариствах поза інститутом, а тому він не заперечує щодо членства його студентів у товаристві «Вісник знання» якщо немає обмежень у статуті товариства[7, арк. 33].

Отже, студентське громадське життя в ККІ було доволі активним завдяки сприяння зі сторони адміністрації. Головною метою адміністрації було охопити громадською діяльністю максимальну чисельність студентів. Водночас, студентська громадська діяльність та самоорганізація перебувала під пильним контролем. Проте, досвід самоорганізації, здобутий у студентські роки, вміння вирішувати організаційні питання на конкурентних засадах у відповідному інтелектуальному і соціально активному середовищі, дав свої результати у процесі Української революції й державотворення.

Список використаних джерел та літератури

1. Его Превосходительству господину Кіевскому Губернатору (від – В. П.) Директора (ККІ – В. П) 16 ноября 1912 г. // Державний архів міста Києва (далі – ДАК) – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 8.
2. Объявление. 5 сентября 1911 г. // ДАК. – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 331.
3. Перечень студенческих организаций состоящих при Кіевскомъ коммерческомъ институтѣ // ДАК. – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 320.
4. Его Превосходительству господину Директору Киевскаго Коммерческаго Института Представителей землячеств при Киевскомъ коммерческомъ институте Заявление. 9 октября 1913 г. // ДАК. – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 320.
5. Его Превосходительству господину Директору ККИ Прошение // ДАК. – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 320.
6. Его Превосходительству господину Директору Г. Кіескаго Коммерческаго Института (від – В. П.) Кіевского общественного союранія «Вѣстникъ знанія». 4 ноября 1913 г. // ДАК. – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 320.
7. Г. Предсѣдателю Кіевскаго Общественнаго Собранія «Вѣстникъ Знанія» (від – В. П.) И. о. Директора (ККІ – П. В.) // ДАК. – Ф. 153. – Оп. 8. – Спр. 320.

*Пустова Оксана,
студентка факультету міжнародних відносин
(кафедра міжнародного туризму та країнознавства)
Національного авіаційного університету*

РЕГІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Розвиток курортно-туристичної сфери значно впливає на соціально-економічне становище кожної країни світу. З отриманням Україною незалежності туристичний ринок нашої держави тільки починав розвиватися. Сьогодні – це одна з найперспективніших сфер соціального та економічного розвитку країни. В цілому, можна сказати, що робота туристичного ринку України впливає на діяльність майже 40 економічних галузей країни та на 10-15 % жителів нашої країни [5].

Однак варто зазначити, що становлення туристичної галузі країни неможливе без її регіонального розвитку. Адже у своєму функціонуванні та розвитку туризм спирається насамперед на природні